

МІКРО- І МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ УШКОДЖЕННЮ ПРИРОДИ

Назаренко О.В.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

У ХХІ сторіччі посилилась загроза екологічних катастроф, що потребує зміни погляду на світ, який допускає економічний прогрес за рахунок екологічного регресу. З метою мінімізування витрат суспільство організує виробництво матеріальних благ без турботи про збереження зовнішнього середовища. Антропогенний вплив на довкілля стрімко зростає. Масштаби екологічної катастрофи можна спостерігати на прикладі Донбасу. У шахтарському регіоні діяли 258 вугільних шахт і 10 розрізів, видаючи на кожні 1000 т вугілля до 800 т породи. Тому терикони займають величезні площі, що призводить до інтенсивного забруднення повітря і хімічного отруєння родючих земель і ґрунтових вод. При видобутку вугілля виділяється сотні мільйонів кубічних метрів метану, а також діоксид сірки, зола та пил, оксиди азоту та вуглецю. До джерел забруднюючих викидів відносяться відвали породи, які можуть загорятися. Всього в Донецькому басейні періодично горять близько 400 відвалів, викидаючи при цьому в атмосферу понад 500 тис. т шкідливих речовин. Потрапляючи з опадами у ґрунт, ці речовини наповнюють підземні води токсичними елементами. Відчутної шкоди навколишньому середовищу також завдає прискорене виведення шахт з експлуатації, що призводить до затоплення до 50% шахтних полів, просідання земної поверхні, зменшення орної площі та її заболочування. При видобутку вугілля з шахт відкачують понад 600 млн. м³ води в рік без інтенсивного очищення, як того вимагає технологія. Через це у річки із шахтних вод щорічно потрапляє понад 1 млн. т мінеральних солей. Відтворення навколишнього середовища передбачає запобігання шкоди природі, для забезпечення чого мають бути вироблені економічні важелі впливу на виробника. Однак, це створює ряд економічних проблем мікро і макро рівня: 1) правильно визначити витрати на охорону довкілля іноді важко, тому що не завжди можливо вказати конкретного винуватця і оцінити розмір збитків; 2) витрати з відшкодування збитків зазвичай несе підприємство-забруднювач, яке, підвищуючи ціну на екологічну продукцію, переносить витрати виробництва на суспільство, 3) часто платять за заходи по боротьбі із забрудненням і отримують прибуток від них різні групи людей, у кожної з яких є своя думка про те, як окупаються витрати; 4) державою на макро рівні має бути створена дієва законодавча система контролю над шкодою довкіллю за допомогою запровадження правових санкцій, норм викиду та системи стимулів і заохочень для виробників до збереження природи. Загалом, раціональне використання природних ресурсів передбачає перегляд традиційних принципів виробництва як хижацького використання природи і перехід до системного підходу, заснованому на екологізації економічного розвитку.